

Висновок. Вищевикладене дозволяє зазначити, що принципи пробації забезпечують такі її складові: 1) особливості правового статусу осіб в системі правосуддя – клієнтів пробації; 2) досудову пробацію на етапі судового провадження щодо осіб обвинувачених у кримінальному правопорушенні; 3) наглядову пробацію з метою здійснення наглядових та соціальних виховних заходів; 4) пенітенціарну пробацію, завдання якої – реінтеграція суб'єкта пробації після звільнення в суспільство.

Література:

1. Богатирьова О. І., Олефір Л. І. Застосування пробації в Україні : теорія і практика: навчальний посібник / за ред. професора І. Г. Богатирьова. Чернігів : Десна Поліграф, 2019. 208 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-264-0-20>

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПРОБАЦІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Риженко І. М.

*кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Розкриваючи зміст безпеки життєдіяльності суб'єктів пробації в Україні в умовах війни варто зазначити, що вітчизняні вчені однозначні в тому, що дослідження інституту пробації є актуальною і недостатньо дослідженою проблемою. Як зазначають Богатирьова О.І., Олефір Л.І. досліджуваний інститут діє лише з 2015 року, а тому українських дослідників, наукові інтереси яких лежали б у площині пробації, небагато [1, с. 7].

Хоча, проведений нами аналіз наукової літератури показує, що за останні роки у вітчизняних фахових виданнях з'явилося багато цікавих публікацій щодо пробації в Україні [2, с. 4]. Однак, питання безпеки життєдіяльності суб'єктів пробації в Україні в умовах війни поки що ніхто не досліджував. Це і стало предметом його розгляду на пенітенціарному форумі.

Варто зазначити, що проблему безпеки життєдіяльності суб'єктів пробації в Україні в умовах війни слід розглядати комплексно, оскільки

суб'єкт пробації є невід'ємною частиною суспільства, а тому він постійно взаємодіє з ним. І та небезпека, яка може виникнути в умовах війни у суб'єкта пробації – це об'єктивна реальність, яка може негативно вплинути на нього під час відбування кримінального покарання не пов'язаного з позбавленням волі.

Отож, безпеку життєдіяльності суб'єктів пробації в Україні в умовах війни варто розглядати як надзвичайну ситуацію (далі НС), тобто порушення нормальних умов відбування суб'єктами пробації кримінального покарання внаслідок російсько-української війни, яка призвела до людських жертв і великих матеріальних збитків. Війна – це страшне слово, вона прийшла на Чернігівщину без дозволу, як непрохана гостя, та завдала багато втрат, страждань, сліз і горя. Ці слова занотовані професором І.Г. Богатирьовим у книзі «Війна на Чернігівщині. Нариси реальних подій [3, с. 9]. Сьогодні ці слова актуальні для всіх мешканців міст і сіл України, не виключенням є і ті хто вчинив кримінальне правопорушення і за вироком суду відбуває покарання в уповноважених органах з питань пробації.

Крім того, безпека життєдіяльності суб'єктів пробації в Україні в умовах війни включає себе наступні фактори:

1. *Відсутність або недостатність у суб'єктів пробації в Україні професійних знань і умінь як діяти в умовах війни.* Цей фактор діє тоді, коли офіцер пробації під час спілкування з суб'єктом пробації роз'яснює йому як треба діяти і що робити, коли ворог може захопити територіальну громаду де він проживає.

Це дуже важливо, оскільки суб'єкт пробації може своєчасно залишити місто проживання і тимчасово переїхати в більш безпечне місце. Отож, саме уміння суб'єктів пробації в Україні в умовах війни зберегти себе і свої рідних є важливою складовою її життєдіяльності.

2. *Необережність, неуважність, недбалість при відбуванні суб'єктом пробації кримінального покарання.* Ці фактори обумовлені з одного боку умовами відбування покарання, зокрема адаптацією, що супроводжується виконанням заборон визначених вироком суду, а з іншого боку тривалою, надмірною психологічною втомою, а також страхом про прийняття не правильного рішення в умовах війни.

3. *Почуття небезпеки в умовах війни.* Цей фактор відволікає увагу суб'єктів пробації в Україні в умовах війни від порядку і умов відбування покарання, з одночасним проявом тривоги, про можливу загрозу життю, здоров'ю та свободі, проявом страху, що виникає в результаті реальної чи уявної небезпеки, що загрожує певним цінностям суб'єкта пробації і може призвести до заціпеніння, тремтіння або вчинення непередбаченого вчинку, прояву паніки тобто суб'єкт пробації під час відбування покарання діє автоматично, без осмислення своїх вчинків зайвих у даній ситуації.

Водночас, безпека життєдіяльності суб'єктів пробації в Україні в умовах війни може передбачати основні причини не виконання суб'єктами пробації визначені судом заборон:

- нестача часу для правильної оцінки обстановки яка склалася в умовах російсько-української війни. Наприклад, коли населення громади залишає територію і від'їжджає у небезпечне місце, а із офіцером пробації немає зв'язку, то суб'єкт пробації має самотужки прийняти рішення. Воно потім може бути оцінене як правильне або навпаки не правильне;

- відсутність достатніх умінь і навичок як діяти в екстремальних умовах. На жаль, проведене нами опитування суб'єктів пробації в м. Рівному показало, що вони неготові до таких дій, а найголовніше їх офіцери пробації не ознайомлювали з планом евакуації, вони навіть не знають бомбосховищ куди можна сховатися. Тобто самотужки мають приймати рішення;

- острах упередженої оцінки офіцером пробації самовільного залишення території громади, зокрема і виїзду за кордон, що призводить до хибного розуміння гуманності інституту пробації.

Насамкінець варто зазначити, що безпека життєдіяльності суб'єктів пробації в Україні в умовах війни також залежить від професійних дій офіцера пробації. Для вирішення завдань життєдіяльності суб'єктів пробації офіцер пробації зобов'язаний знати:

- основні нормативно-правові акти, накази, правила і рекомендації щодо порядку і умов виконання покарання суб'єктами пробації, в тому числі і які забезпечують сфері безпеки життєдіяльності суб'єктів пробації;

- основні способи і напрямки ступеня безпеки суб'єктів пробації в різних екстремальних ситуаціях, зокрема і в умовах війни;

- правила безпеки поведінки суб'єктів пробації в умовах війни.

- зарубіжний досвід безпеки життєдіяльності суб'єктів пробації

Саме він в розвинених з економічної точки зору країн є цікавим як для отримання ідей та знань уповноваженому органу з питань пробації офіцеру пробації.

Водночас, для вирішення завдань життєдіяльності суб'єктів пробації офіцер пробації зобов'язаний уміти:

- своєчасно ідентифікувати небезпечні наслідки, які впливають на процес відбування суб'єктом пробації кримінального покарання;

- надавати оперативну оцінку обстановки у сфері пробації в умовах війни і своєчасно інформувати Державну установу «Центр пробації» про ризики суб'єктів пробації;

- використовувати і контролювати дотримання суб'єктами пробації правила безпеки в умовах війни;

- організувати навчання суб'єктом пробації безпечним прийомом діяльності в умовах війни;
- організувати та забезпечити своєчасну евакуацію суб'єктом пробації;
- надавати первинну медичну допомогу суб'єктам пробації у будь якій екстремальній ситуації, зокрема і в умовах війни.

Література:

1. Богатирьова О.І., Олефір Л.І. Застосування пробації в Україні : навчальний посібник. Чернігів : Десна Поліграф, 2019, 208 с.
2. Пробація в Україні; наук. практ. посіб. Київ : Національна академія прокуратури України, 2018. 120 с. С. 4.
3. Богатирьов І.Г. Війна на Чернігівщині. Нариси реальних подій. Київ : ВД «Дакор». 2022. 160 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-264-0-21>

КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОБАЦІЇ В УКРАЇНІ

Стрелюк Я. В.

*доктор юридичних наук, професор кафедри правоохоронної
та антикорупційної діяльності
Міжрегіональної Академії управління персоналом
м. Київ, Україна*

В ХХІ столітті відбувається оновлення практично всіх сфер суспільного життя. Не обійшло воно і кримінально-виконавчу сферу, яка більше восьмидесяти років була практично закритою, мало доступною і є найбільш вразливою. Тому в період нового творення української держави та нації, громадянського суспільства, дуже важливим стає відродження пенітенціарної ідеї каяття засуджених під час відбування покарання.

Успішне реформування кримінально-виконавчої системи України значною мірою залежить від створення і зародження нової парадигми пенітенціарного обслуговування засуджених в органах і установах виконання покарань Міністерства юстиції України, яка має замінити поки, що чинну в державі пострадянську, переважно репресивно-каральну концепцію виправлення і ресоціалізації засуджених.

Разом з тим, непослідовність соціальної політики держави у сфері виконання і відбування покарання та пробації в Україні, відсутність